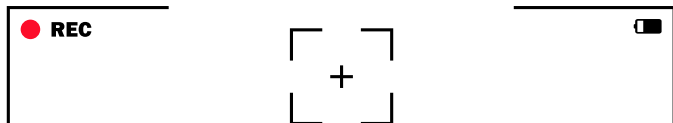

ІЛЮСТРОВАНА ІНСТРУКЦІЯ

ДОКУМЕНТУВАННЯ ПОРУШЕНЬ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА

Збройний конфлікт, розв'язаний Російською Федерацією проти України у 2014 році, призвів до численних найтяжчих міжнародних злочинів, вчинених в умовах війни.

Правоохоронні органи мають першочергове завдання з виконання позитивного обов'язку держави розслідувати усі факти ймовірно вчинених воєнних злочинів без винятку.

Водночас, вони можуть бути позбавлені можливості здійснити оперативний збір необхідної інформації, з огляду на бойові дії та обмежений доступ до території.

Інформація, яку ви, як військовослужбовці, задокументуєте має стати доказом порушень прав людини та найтяжчих міжнародних злочинів, вчинених в ході збройного конфлікту.

Ця інструкція допоможе вам задокументувати подію так, щоб зібрати якомога більше цінної інформації.

Пам'ятайте, що документувати слід лише в тих випадках, коли правоохоронні органи не мають доступу до місця події, або не діють у відповідному районі. Ваша мета - зібрати інформацію, а потім передати її командуванню та правоохоронним органам, які потім розслідуватимуть той чи інший інцидент.

Рекомендації у цьому посібнику здебільшого орієнтовані на фото- та відеозйомку за допомогою камери, смартфона, але більшість із порад застосовна і до інших типів обладнання, таких як БПЛА (дрони), відеореєстратори, тощо.

НА МІСЦІ, ПЕРЕД ЗЙОМКОЮ

- Зробіть тестову зйомку, щоб переконатися, що ваш пристрій працює і точно фіксує необхідні метадані (місце, час, дату).
- Переконайтеся що дата та час на технічному пристрої відображені вірно.

ЗАВЖДИ

➤ На початку зйомки вкажіть **місцезнаходження та дату** фільмування під запис

➤ Тримайте пристрій горизонтально (за можливості)

➤ Рухайте пристрій повільно, щоб зафіксувати деталі

➤ Утримуйте кожен кадр щонайменше по 10 секунд

➤ Наприкінці вкажіть час, коли ви закінчили зйомку

НІКОЛИ

✘ Не пересувайте та не знищуйте об'єкти та предмети, пов'язані із місцем події

Більше інформації про речі та предмети див на ст. 16

✘ Не біжіть і не рухайтесь швидко під час зйомки – тому що зображення буде розмитим і матиме меншу доказову цінність

ЗАФІЛЬМУЙТЕ З РІЗНИХ РАКУРСІВ

5

ПАНОРАМА 360 ГРАДУСІВ

Щоб зафіксувати зв'язок між місцем події та оточуючим середовищем

ЗАГАЛЬНИЙ (ШИРОКИЙ) ПЛАН

щоб зафіксувати загальні деталі місця події

СЕРЕДНІЙ ПЛАН

щоб зафіксувати об'єкт по відношенню до місця події

КРУПНИЙ ПЛАН

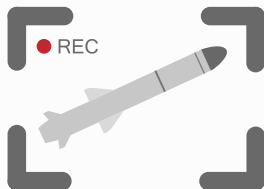
щоб зафіксувати деталі самого об'єкта

На наступних сторінках зазначені вказівки щодо фіксації конкретних ситуацій.

Завжди дотримуйтесь загальних правил, наведених вище, і робіть знімки на 360*, широкі, середні та крупні плани, коли це можливо.

РАКЕТНИЙ/ АРТИЛЕРІЙСЬКИЙ ОБСТРІЛ

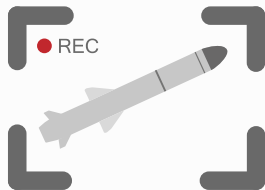

ЩО ЗНІМАТИ:

- Знімки залишків ракет, снарядів крупним планом. Це допоможе слідчим з ідентифікацією зброї та джерел її походження
- Кадри місця ураження (кратерів) середнього плану, звертаючи особливу увагу на руйнування, завдані ударом
- Середній та крупний план – зйомка об'єктів зблизька (будівлі, автомобілі). Це допоможе слідчим пов'язати пошкодження із завданим ударом

...РАКЕТНИЙ/ АРТИЛЕРІЙСЬКИЙ ОБСТРІЛ

7

ЯК ЗНІМАТИ ТАКІ КАДРИ

знімайте під тим кутом,
під яким стався удар.

- Зніміть за можливості безпосередньо зверху, направляючи камеру в землю, якщо кратер від удару знаходиться в землі
- Знімайте безпосередньо навпроти зруйнованого об'єкту, якщо кратер від удару в стіні
- Знімайте на рівні удару та перпендикулярно до вікна, якщо ви знімаєте розбите скло на автомобілі

ВБИВСТВА ЦИВІЛЬНИХ ОСІБ/ ЗНУЩАННЯ НАД ТІЛАМИ

8

Не торкайтеся і не пересувайте виявлені тіла чи останки, якщо тільки не отримали такої команди.

ЗНІМАЙТЕ КРУПНИМ ПЛАНОМ

щоб зафіксувати такі деталі, як шрами, татуювання, травми, елементи одягу. Це допоможе слідчим ідентифікувати жертву та спосіб заподіяння або настання смерті

МАСОВІ ПОХОВАННЯ

У випадку із масовими похованнями – застосовуються ті ж правила, що й до фіксації тіл цивільних осіб. До того ж, зніміть кадри середнього і загального плану місця поховання. Це допоможе продемонструвати його масштаб та розміри.

ПОШКОДЖЕННЯ МАЙНА І МАРОДЕРСТВО

9

Мародерство та пошкодження майна інколи складно зафіксувати. Важливо зафільмувати те, що допоможе слідчим встановити, що об'єкти або майно були видозмінені внаслідок мародерства або знищення.

Для того, щоб це зробити, необхідно відзняти:

Крупним планом деталі, що вказують на відсутність предмета - наприклад, більш яскраві кольори фарби або тканини в одній ділянці, у порівнянні з рештою поверхні, пил або плями на візерунку, подряпини або пошкодження підлоги поруч із порожнім місцем, звідки предмет могли забрати.

Кадри середнього плану, які демонструють, що певного об'єкта в приміщенні більше немає - наприклад, відсутня пральна машинка на місці з відкритими шлангами/трубами у ванній, п'єдестал статуї в музеї, без самої статуї.

Кадри загального плану, щоб визначити будівлю, в якій знаходиться кімната (кімнати). Наприклад, зовнішні кадри будівель, споруд.

ПОШКОДЖЕННЯ ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Загальні правила, вказані вище, застосовують і тут. На додаток, дотримуйтесь вказівок, зазначених далі.

Що потрібно фіксувати:

- Кадри крупним планом таких деталей, як знаки, символи, плакати та позначення, що вказують на те, що будівля/ споруда є музеєм, витвором мистецтва, релігійною/ культурною установою тощо.
- Середні та широкі плани, що демонструють взаємозв'язок між об'єктом, його позначенням (якщо воно є) та навколишньою територією.

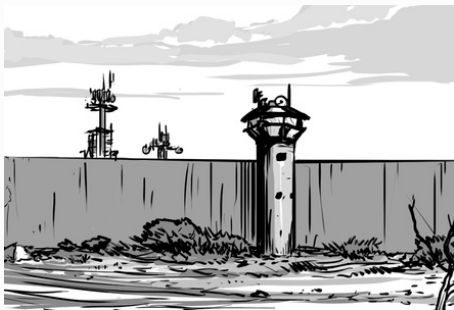
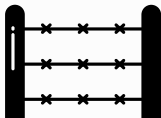

МІСЦЯ УТРИМАННЯ/ КАТУВАННЯ

ЗАГАЛЬНИЙ ПЛАН

Кадри ЗАГАЛЬНИМ планом, на яких видно, як виглядає будівля, та її зовнішні ознаки. Вони можуть свідчити про те, що людей утримували під вартою та не надавали їм свободи пересування.

Це можуть бути пости охорони, наявність контрольно-пропускних пунктів або фізичних бар'єрів для транспортних засобів на в'їзді на територію, паркани/колючий дріт, ґрати на вікнах, замикаючі механізми на дверях і входах, камери відеоспостереження на входах і на фасаді будівлі (будівель).

...МІСЦЯ УТРИМАННЯ/ КАТУВАННЯ

12

Зніміть крупним та середнім планом елементи приміщення всередині будівлі, які демонструють, що затримані перебували і утримувались там протягом якогось проміжку часу. Це можуть бути:

матраци,
місце для сну

рукописні
написи на
стінах

ознаки нагляду
та контролю

сміття, відходи
особисті речі
(напр. одяг чи
предмети гігієни)

- сліди крові чи справляння потреб, інші біологічні речовини
- механізми для сковування рухів (кайдани, мотузки, пластикові стяжки, ланцюги, тощо)
- зброя/інструменти заподіяння тілесних ушкоджень (вогнепальна/холодна зброя, палиці, електрошокер тощо)
- ознаки контролю та нагляду (стіл охоронця, замки на дверях, камери спостереження)

НАДАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ЦИВІЛЬНИМИ ОСОБАМИ

13

КРОК 1 ОТРИМАЙТЕ ЗГОДУ ВІД ОСОБИ НА ПРОВЕДЕННЯ ОПИТУВАННЯ:

- Найкращий засіб фіксування – зафіксувати опитування (аудіо та відео). Якщо особа не дає згоди на фільмування, або ви не маєте такої технічної можливості, наступним найкращим варіантом буде аудіозапис. Якщо вказані способи не можливі - зафіксуйте інформацію у письмовій формі.
- Поясніть, хто ви, як ця інформація, надана під час опитування може бути використана в майбутньому, і чи бажає людина, щоб з нею могли зв'язатися правоохоронні органи в майбутньому.
- Поясніть, у який спосіб ви плануєте робити інтерв'ю, отримайте відповідно згоду від особи на камеру, у аудіозаписі, чи у письмовому вигляді.
- Надайте контактний номер, яким особа зможе скористатись, щоб уточнити деталі щодо опитування, а також попросіть особу надати свої контактні дані, якщо вона погодилась на те, щоб із нею зв'язались у майбутньому.

...НАДАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ЦИВІЛЬНИМИ ОСОБАМИ...

14

- Попросіть її вказати своє ім'я, зв'язок з місцезнаходженням та їхні контактні дані (якщо вони дали згоду на те, щоб з ними зв'язувалися в майбутньому).
- Якщо людина погоджується на інтерв'ю, але НЕ хоче, щоб з нею зв'язувалися в майбутньому, обов'язково занотуйте це.
- Проговоріть з опитуваною особою питання, зазначені у чеклисті, доданому далі, щоб переконатись, що вона є достатньо поінформованою

ПЕРЕД ОПИТУВАННЯМ – почніть з розмови не на камеру, та переконайтесь, що особа розуміє	
	Хто знімає і проводить опитування, і яка Ваша роль (посада, підрозділ, ранг)
	Яка мета інтерв'ю
	Що Ви можете задавати уточнюючі питання
	Хто може побачити запис опитування
	Як запис опитування може бути використаний
	Що до особи можуть звернутись для проведення більш детального опитування, або, в деяких випадках, свідчення в суді
	Що участь особи є добровільною
	Що особа не отримує грошову винагороду за участь у опитуванні
	Що особа може скасувати свою згоду під час опитування, і в такому випадку запис не буде збережено. Якщо особа скасовує свою згоду після опитування, знищення запису може бути неможливим.

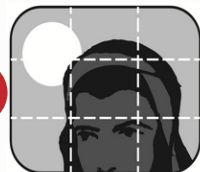
...НАДАННЯ ІНФОРМАЦІЇ ЦИВІЛЬНИМИ ОСОБАМИ

КРОК 2 ПРОВЕДЕННЯ ОПИТУВАННЯ:

- НЕ ставте навідних запитань - наприклад, "Скажіть, скільки жінок з цього міста зґвалтував російський взвод, що тут дислокувався".
- Натомість, попросіть цивільну особу розповісти вам своїми словами, що сталося.
- Обов'язково запитайте, чи є ще щось, чим вони хочуть поділитися з вами, коли вони закінчать говорити.

ПІД ЧАС ЗЙОМКИ ОБОВ'ЯЗКОВО ДОТРИМУЙТЕСЬ ЦИХ ПРОСТИХ ПОРАД:

- За можливості, знімайте в приміщенні, подалі від інших людей і шуму
- Якщо знімаєте на вулиці, тримайте мікрофон пристрою якомога ближче до респондента, щоб отримати якісний звук.
- Знімайте так, щоб принаймні обличчя та верхню частину тіла людини завжди було видно.
- Якщо ви ходите під час інтерв'ю - фіксуйте у кадри, коли людина вказує на щось рукою чи у інший спосіб.

НЕ ТОРКАЙТЕСЯ ТА НЕ ПЕРЕСУВАЙТЕ РЕЧІ ЧИ ПРЕДМЕТИ.

Деяка інформація (напр. відбитки пальців або першопочатковий вигляд місця події) може стати цінним доказом, тому важливо щоб слідчі змогли її зафіксувати.

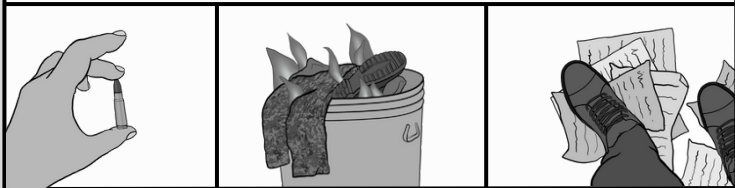
Якщо предмет необхідно забрати, щоб зберегти його чи передати правоохоронцям, СПОЧАТКУ ОБОВ'ЯЗКОВО ЗАФІКСУЙТЕ на камеру все, що має відношення до предмету. Ви можете доторкнутись чи пересунути його **ЛИШЕ** після того, як впевнитесь, що зробили усі потрібні знімки.

ДОКУМЕНТИ

- крупний план – щоб прочитати вміст
- середній та загальний плани – щоб встановити положення предмета по відношенню до навколишнього середовища

СЛІДИ ПРИСУТНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ

- крупний та середній плани кинutoї уніформи, постіль чи предмети для сну, сміття та відходи, предмети особистої гігієни, зброя, військове спорядження тощо

ЗАХОПЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ

17

МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО (МГП) ВИЗНАЧАЄ ПРАВИЛА ПОВОДЖЕННЯ ІЗ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМИ, ЯКІ Є ОБОВ'ЯЗКОВИМИ ДО ВИКОНАННЯ.

ЯКЩО ВИ ЗАХОПИЛИ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНОГО:

Ви маєте запитати у особи лише основну інформацію: ім'я, ідентифікаційний номер, звання, військову частину, до якої вони відносяться.

Ви можете задати особі додаткові питання, зокрема про будь-які випадки порушень прав людини або МГП, але вона не зобов'язана на них відповідати на цьому етапі.

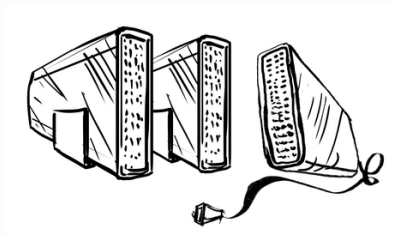
За жодних обставин не вдавайтеся до насильства, катувань, жорстокого чи принизливого поведження або інших форм порушень поведження з військовополоненими.

Якщо військовополонений надав інформацію, пов'язану з порушеннями прав людини або МГП, обов'язково повідомте про це своє командування.

Закінчивши зйомку, занотуйте усе, що ви пам'ятаєте з процесу документування. Потім збережіть задокументований матеріал, за допомогою таких кроків (якщо це можливо):

- Сфотографуйте усі рукописні матеріали
- Зробіть одну копію матеріалу на зовнішньому жорсткому диску, якщо він є
- Зробіть іншу копію матеріалу та завантажте її в захищене онлайн-сховище

Якомога швидше передайте зафіксовану інформацію своєму командирю.